

Charakteristika vyučovacího předmětu – Vlastivěda

1. stupeň

Obsahové vymezení předmětu

Vyučovací předmět Vlastivěda je součástí vzdělávací oblasti *Člověk a jeho svět*.

Je realizován na 1. stupni základní školy ve 4. a 5. ročníku. Přípravuje základy pro specializovanější výuku ve vzdělávacích oblastech Člověk a společnost, Člověk a příroda, Člověk a výchova ke zdraví. Je koncipován jako upevnění a rozšíření elementárních vědomostí a dovedností ze společenskovední oblasti, které žáci získali v prvouce.

Do oblasti vyučovacího předmětu Vlastivěda je zařazeno učivo tematických okruhů: *Místo kde žijeme, Lidé kolem nás a Lidé a čas*.

Časové vymezení předmětu

4. ročník – povinný předmět 1 hodiny týdně

5. ročník – povinný předmět 2 hodiny týdně

Organizační vymezení předmětu

Výuka probíhá převážně ve třídě. Nedílnou součástí jsou vycházky, exkurze a výlety.

K hlubšímu pochopení učiva se využívají projektové metody.

Výchovné a vzdělávací strategie vedoucí k získávání klíčových kompetencí

Vyučovací předmět Vlastivěda se zaměřuje na to, aby žáci poznali různé druhy lidské práce a učili se chápat jejich souvislost s přírodními podmínkami. Rozpoznávali, jak se činnosti lidí odrážejí v tvářnosti krajiny, v charakteru staveb rozmanitých památek.

Žáci podrobněji poznávají místní krajinu a místní oblast a vytvářejí si tak počáteční ucelenou představu o České republice i o jejích jednotlivých oblastech, také o přírodě, kultuře, historii a o životě lidí, o výsledcích jejich činnosti na různě velkých územích naší vlasti.

Získávají základní představu o způsobu života svých předků v různých historických obdobích i o způsobu života lidí v sousedních zemích.

Učí se orientovat v terénu, pracovat s mapami, používat získané vědomosti i v praktických situacích, poznávat, analyzovat, srovnávat, výstižně pojmenovávat věci, jevy i děje a souvisle o nich vyprávět.

Uvědomují si postavení naší vlasti v Evropě. Získávají přehled o základních otázkách obrany státu, o poznávání naší vlasti a o cestování.

Seznamují se se základními právy a povinnostmi, ale i s problémy, které provázejí soužití lidí, celou společnost nebo i svět (globální problémy). Celý tematický okruh tak směřuje k prvotním poznatkům a dovednostem budoucího občana demokratického státu.

Žáci si osvojují postupy, dovednosti i postoje potřebné pro čtenářskou gramotnost. Pro věcné čtení zařazujeme práci s textem a využíváme metody, které žákům se zpracováním textů pomáhají. Žáci čtou nejen texty z učebnice, ale z mnoha dalších zdrojů včetně internetu. Jak se zlepšuje výkon dětí ve čtení, zvyšuje se úspěšnost v učení všem předmětům.

Potřebné vědomosti a dovednosti ve vzdělávacím oboru Člověk a jeho svět získávají žáci také tím, že pozorují názorné pomůcky, přírodu a činnosti lidí, hrají určené role, řeší modelové situace atd.

Cílem vyučujících jsou:

Kompetence pracovní

- utváření pracovních návyků při jednoduché, samostatné i týmové činnosti

- objevování a poznávání všeho, co žáky zajímá, co se jim líbí a v čem by v budoucnu mohli uspět

Kompetence komunikativní

orientace ve světě informací, časové a místní propojování historických, zeměpisných a kulturních informací

Kompetence občanské

- rozšiřování slovní zásoby při osvojování nových témat, pojmenovávání pozorovaných skutečností a jejich zachycení ve vlastních projevech, názorech a výtvorech
- poznávání a chápání rozdílů mezi lidmi, výchova ke kulturnímu a tolerantnímu chování a jednání na základě respektu společně vytvořených, přijatých nebo obecně uplatňovaných pravidel soužití, k plnění povinností a společných úkolů
- utváření ohleduplného vztahu k přírodě i kulturním výtvorům a k hledání možností aktivního uplatnění při jejich ochraně

Kompetence sociální a personální

- samostatnému a sebevědomému vystupování a jednání, k efektivní a bezkonfliktní komunikaci v méně běžných situacích, k bezpečné komunikaci prostřednictvím elektronických médií, k poznávání a ovlivňování své jedinečnosti (možností a limitů)

Kompetence k učení

- učení a stálé vzdělávání, osvojování nových poznatků a jejich doplňování z různých pramenů
- třídění informací
- používání symbolů, znaků a barev při práci s mapou
- používání vhodných pracovních metod – pozorování, porovnávání a experimentování

Kompetence k řešení problémů

- rozpoznání a pochopení problému
- řešení problému s pomocí učitele
- hodnocení a obhájení postupu při řešení problému

Kompetence digitální

- klademe důraz na vytváření společných pravidel chování ve třídě včetně pravidel při práci s technologiemi a na jejich dodržování
- vedeme žáky k dodržování pravidel chování při interakci v digitálním prostředí, k ochraně osobních údajů a k uvědomění si, které údaje je vhodné, a naopak nevhodné o sobě zveřejňovat a proč
- vedeme žáky k respektování autorských práv při využívání obrázků, videí a informací
- vedeme žáky ke zdravému používání online technologií, k uvědomění si zdravotních rizik, která mohou nastat při jejich dlouhodobém používání, a k jejich předcházení, např. zařazováním relaxačních chvil
- motivujeme žáky ke zkoumání přírody s využitím online aplikací a ke vhodnému využívání digitálních map a navigací

Zařazení průřezových témat v předmětu

Do vzdělávacího obsahu vlastivědy jsou začleněny vybrané tématické okruhy všech průřezových témat, zejména však:

Osobnostní a sociální výchovy

- témata směřující k sebepoznání, zdravému sebepojetí, komunikaci a dobrým mezilidským vztahům

Výchova demokratického občana

- témata zaměřena na vztah k domovu a k vlasti

Výchovy k myšlení v evropských a globálních souvislostech

- témata podněcující zájem o Evropu a svět

Multikulturní výchova

- tradice, kultury, hodnoty

Environmentální výchova

- ucelený elementární pohled na přírodu i prostředí
Vlastivěda přináší žákům základní poznatky o významných přírodních, hospodářských, společenských, kulturních a historických okolnostech života lidí a o výsledcích jejich činnosti, seznamuje je s důležitými událostmi a významnými osobnostmi regionálních a národních dějin.
Integruje poznatky, dovednosti a zkušenosti z vyučování a z osobního života žáků s dalšími informacemi z tisku, rozhlasu, televize a ze zájmových oblastí. Tyto podněty přístupně vysvětluje, uvádí do souvislostí a v potřebné míře zobecňuje
Formuje u žáků vědomí příslušnosti k vlastnímu národu, rozvíjí zájem žáků o poznávání života, tradic, zvyklostí a zvláštností společenství v různých historických obdobích a různých kulturních oblastech světa.